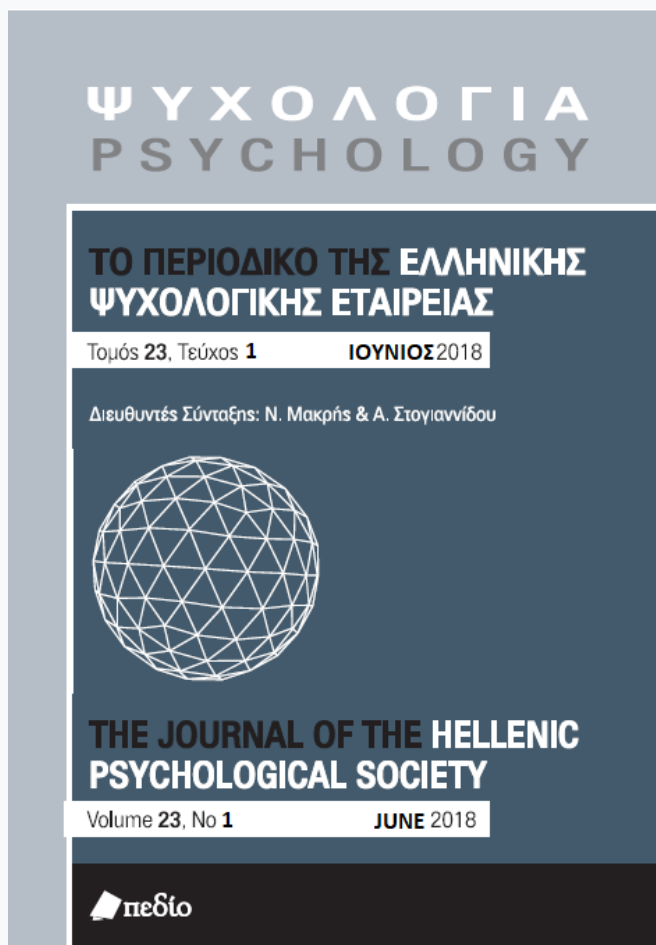

Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society

Vol 23, No 1 (2018)

Special Section - Emotions: Theory, research and applications

An investigation of the relations of identity formation to psychopathology symptoms in a sample of emerging adults

Σπυρίδων Τάνταρος, Φωτεινή Σπαντιδάκη-Κυριαζή, Ευστάθιος Γράψας

doi: [10.12681/psy_hps.23020](https://doi.org/10.12681/psy_hps.23020)

Copyright © 2018, Σπυρίδων Τάνταρος, Φωτεινή Σπαντιδάκη-Κυριαζή, Ευστάθιος Γράψας

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

To cite this article:

Τάνταρος Σ., Σπαντιδάκη-Κυριαζή Φ., & Γράψας Ε. (2018). An investigation of the relations of identity formation to psychopathology symptoms in a sample of emerging adults. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 23(1), 92–107. https://doi.org/10.12681/psy_hps.23020

Διερεύνηση των σχέσεων της διαμόρφωσης ταυτότητας και των συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας σε αναδυόμενους ενήλικες

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΤΑΝΤΑΡΟΣ¹

ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΠΑΝΤΙΔΑΚΗ-ΚΥΡΙΑΖΗ²

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΓΡΑΨΑΣ²

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ των διεργασιών διαμόρφωσης ταυτότητας και των συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας σε αναδυόμενους ενήλικες. Το δείγμα αποτέλεσαν 237 φοιτητές, προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί, από πέντε πανεπιστημιακά ιδρύματα της ημεδαπής, ηλικίας 18 έως 25 ετών. Χρησιμοποιήθηκαν η Κλίμακα Ανάπτυξης Ταυτότητας (Dimensions of Identity Development Scale: DIDS), η Κλίμακα Ψυχοπαθολογίας (Symptom Checklist: SCL 90 – R) και ένα ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι κατά τη συνεξέταση των μεταβλητών, η μηρυκαστική διερεύνηση και η ταύτιση με τις δεσμεύσεις μπορούν να προβλέψουν σημαντικά τα επίπεδα εκδήλωσης ψυχικής δυσφορίας. Αναμενόμενη ήταν η ευρεθείσα θετική συνάφεια μεταξύ των διαστάσεων της δέσμευσης και μεταξύ των διαστάσεων της διερεύνησης, όπως και η αρνητική συνάφεια των διαστάσεων της δέσμευσης με την μηρυκαστική διερεύνηση. Η συνάφεια των διαστάσεων της δέσμευσης, προέκυψε, ωστόσο μη σημαντική σε σχέση με την διερεύνηση σε εύρος και αρνητική σε σχέση με την διερεύνηση σε βάθος. Διαφοροποιήσεις στις τιμές των διαστάσεων «πραγματοποίηση δεσμεύσεων» και «μηρυκαστική διερεύνηση» εντοπίστηκαν ως προς τον τύπο διαμονής, το οικονομικό επίπεδο και την οικονομική ανεξαρτησία των συμμετεχόντων. Τέλος, διαπιστώθηκε καλή αξιοπιστία των κλιμάκων και περιορισμένη για τη διερεύνηση σε βάθος.

Λέξεις Κλειδιά: Διαμόρφωση Ταυτότητας, Ψυχοπαθολογία, Αναδυόμενη Ενηλικίωση

1. Τμήμα Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

2. Department of Developmental Psychology, School of Social and Behavioral Sciences, Tilburg University

* Στοιχεία αλληλογραφίας: Σπυρίδων Τάνταρος, Τμήμα Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστημιόπολη, Ιλίσια 15784, e-mail: sgtan@psych.uoa.gr

1. Εισαγωγή

Η αναδυόμενη ενηλικίωση

Η αναδυόμενη ενηλικίωση, όρος ο οποίος εισήχθη από τον Jeffrey Arnett (2000), αναφέρεται σε νεαρούς ενήλικες μεταξύ 18 και 25 ετών, οι οποίοι εμπλεκόμενοι σε προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές παραμένουν οικονομικά εξαρτώμενοι σε μεγάλο βαθμό από τις οικογένειες καταγωγής τους, συνήθως δεν έχουν σταθερό πλαίσιο κατοικίας, δεν είναι παντρεμένοι και δεν έχουν παιδιά. Πρόκειται για μία ομάδα γενικά ετερογενή ως προς τα δημογραφικά της χαρακτηριστικά. Ο Arnett (2000) διαφοροποιεί την εν λόγω περίοδο και από την εφηβεία και από την ενηλικίωση, θεωρώντας πως υπάρχει μεγάλη ετερογένεια ως προς τους αναπτυξιακούς ρυθμούς και το περιθώριο που κάθε άτομο έχει για δέσμευση σε αποφάσεις και οριοθέτηση της φάσης της διερεύνησης σε πολλαπλά επίπεδα. Πολλοί άνθρωποι κατακτούν τις αναπτυξιακές προϋποθέσεις της ενηλικίωσης, ακόμη και στη δεκαετία των 30. Οι εν λόγω προϋποθέσεις συμπεριλαμβάνουν, σύμφωνα με μελέτες, την αποδοχή της ευθύνης του εαυτού και την ανεξάρτητη λήψη αποφάσεων, καθώς και την οικονομική ανεξαρτησία (Greene, Wheatley, & Aldava, 1992· Scheer, Unger, & Brown, 1994· Arnett, 2000). Πρόκειται, λοιπόν, για μία περίοδο μετάβασης, αλλαγής και αναζήτησης, σε σχέση με τις πολλές ενδεχόμενες επιλογές ζωής, σε επίπεδο εργασίας, κοσμοθεωρίας και σχέσεων (Arnett, 2000).

Η ιδιαιτερότητα αυτού του σταδίου, ως μεταβατικού, αντικατοπτρίζεται και στην υποκειμενική αίσθηση των υπό μελέτη νεαρών ενηλίκων, σύμφωνα με την οποία, δε νιώθουν ούτε έφηβοι, αλλά ούτε και ενήλικες (Arnett, 2000, 2004). Οι «αναδυόμενοι ενήλικες» βρίσκονται αντιμέτωποι με την εξερεύνηση νέων πεδίων, με διαφορετικά και εναλλασσόμενα περιβάλλοντα εργασίας-εκπαίδευσης και διαβίωσης, καθώς και με ενδοψυχικές και διαπροσωπικές προκλήσεις, όπως η διαμόρφωση προσωπικής και επαγγελματικής ταυτότητας, η σεξουαλικότητα και οι ερωτικές σχέσεις (Arnett, 2004).

Η σύγχρονη έρευνα έχει στραφεί σε αυτή

την ηλικιακή περίοδο, η οποία λόγω της κοινωνικο-οικονομικής πραγματικότητας στη Δύση αναζωπυρώνει, μεταξύ άλλων, την συζήτηση για την διαμόρφωση της ταυτότητας (Luyckx et al., 2008), καθόσον γίνεται αντιληπτή και ως μία παρατεταμένη περίοδος αναζήτησης σε σχέση με αυτήν. Λόγω σπουδών, δίνεται το περιθώριο επέκτασης του διαστήματος για δέσμευση σε στόχους και αποφάσεις, με αποτέλεσμα τη συνακόλουθη παράταση του σταδίου της διερεύνησης ταυτότητας (identity exploration) (Côté & Schwartz, 2002).

Η παράταση αυτή μπορεί, ωστόσο, να λειτουργήσει και εν είδει «καθήλωσης» και εγκλωβισμού σε μία ατέρμονη διαπραγμάτευση των πολυάριθμων εναλλακτικών, με αποτέλεσμα την καθυστέρηση στη διαμόρφωση μίας λειτουργικής ταυτότητας (Schwartz, Côté, & Arnett, 2005). Προϋπόθεση για τη στοχοθεσία και τη λήψη αποφάσεων ενός ενήλικα συνιστά η συνοχή και η συγκρότηση λειτουργικής ταυτότητας (Kasser & Ryan, 1996· Vansteenkiste, 2005).

Οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, ωστόσο, ασκούν ισχυρές πιέσεις για επίτευξη ταυτότητας, ενώ παράλληλα δεν παρέχουν αρκετές πηγές στήριξης (Berzonsky, 2003· Côté, 2002). Συνεπώς, οι φαινομενικά άπειρες διαθέσιμες επιλογές δημιουργούν ένα χαοτικό πεδίο λήψης αποφάσεων για το νεαρό ενήλικα, το οποίο καταλήγει να λειτουργεί απειλητικά και αποσταθεροποιητικά (Schulenberg, Wadsworth, O'Malley, Bachman, & Johnston, 1996· Schwartz et al., 2005). Πιο συγκεκριμένα, έχει αναδειχθεί μια σύνδεση μεταξύ της ανάπτυξης ποικίλων εκδηλώσεων ψυχοπαθολογίας με τις διεργασίες διερεύνησης ταυτότητας (Luyckx et al., 2008).

Διαστάσεις διαμόρφωσης ταυτότητας και εκδήλωση ψυχοπαθολογίας κατά την περίοδο της αναδυόμενης ενηλικίωσης

Η έννοια της ταυτότητας επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα «ποιος είμαι;», μέσω της σύνθεσης των νοερών αναπαραστάσεων του ατόμου σχετικά με το προφίλ που χαρακτηρίζουν οι συμπεριφορές του και το πώς αυτές γίνονται αντιληπτές από το ίδιο και το κοινωνικό του περιβάλλον

(Vignoles, Schwartz, & Luyckx, 2011). Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην μελέτη της προσωπικής ταυτότητας (individual / personal identity), η οποία αναφέρεται σε στοιχεία αυτό-καθορισμού.

Σύμφωνα με την αναπτυξιακή θεωρία του Erikson (1968), οι διεργασίες διαμόρφωσης της ατομικής ταυτότητας εμφανίζονται ως κεντρική αναπτυξιακή προβληματική κατά την εφηβεία και συνεχίζουν να λαμβάνουν χώρα στην περιφέρεια των αναπτυξιακών στόχων του ατόμου καθ' όλη τη διάρκεια ζωής, καθώς τα άτομα συνεχίζουν να αναθεωρούν τους στόχους ζωής και τις επιλογές τους. Κεντρικό ζήτημα των διεργασιών ταυτότητας είναι η επίτευξη μιας σταθερής ταυτότητας του εγώ, δηλαδή η διαμόρφωση αίσθησης εσωτερικής συνοχής που επιτρέπει στο υποκείμενο μια εικόνα που ταιριάζει με την προσωπική του ιστορία και τις αντιλήψεις των άλλων. Στο άλλο άκρο, άτομα με σύγχυση (ή διάχυση) ταυτότητας παρουσιάζονται ως ανασφαλή και ανεπαρκή, αβέβαια για την εσωτερική συνοχή της εικόνας του εαυτού και το μέλλον. Δυσκολεύονται να αποκτήσουν μια κραταιή ενήλικη ταυτότητα, να μεταβούν στην εργασία και την γονικότητα.

Μεταγενέστερα θεωρητικά και ερευνητικά εγχειρήματα που πήγασαν από τη θεωρία του Erikson στράφηκαν στη μελέτη των διεργασιών μέσα από τις οποίες διαμορφώνεται η ταυτότητα. Εξ αυτών, σημαντικότερη για τη σύγχρονη έρευνα υπήρξε η συμβολή του Marcia (1988), ο οποίος αναγνώρισε δύο σημαντικές διεργασίες διαμόρφωσης ταυτότητας κατά την όψιμη εφηβεία και έως την ενηλικίωση (18-22 ετών): τη *διερεύνηση* των ποικίλων ρόλων και κατευθύνσεων ζωής και την *δέσμευση* στους τομείς του επαγγέλματος και της προσωπικής κοσμοθεωρίας. Ο ίδιος διέκρινε τέσσερις τύπους ταυτότητας που προκύπτουν από τη διασταύρωση των δύο διαστάσεων: την επίτευξη ταυτότητας (υψηλή δέσμευση και διερεύνηση), την κατάσχεση ταυτότητας (υψηλή δέσμευση και χαμηλή διερεύνηση), την αναστολή ταυτότητας (χαμηλή δέσμευση, υψηλή διερεύνηση) και την διάχυση ταυτότητας (χαμηλή δέσμευση, χαμηλή διερεύνηση).

Έκτοτε, διαμορφώθηκαν ποικίλα μοντέλα που εξετάζουν τις διεργασίες και τους τύπους ταυτό-

τητας που προκύπτουν από τη διασταύρωση της διερεύνησης και της δέσμευσης (Schwartz, 2001). Θεωρητικά, κατά τη διάρκεια της ανάπτυξής του το άτομο δύναται να αλλάξει τύπο ταυτότητας, ανάλογα με το πώς εξελίσσονται οι δεσμεύσεις και οι διερευνήσεις του. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, δεν συμβαίνει συχνά, καθώς έχει βρεθεί ότι η δυναμική μεταξύ των δεσμεύσεων και των διερευνήσεων εντός των ατόμων (και συνεπώς ο τύπος ταυτότητας) τείνει να είναι ως επί το πλείστον σταθερή κατά τη διάρκεια της ζωής (Josselson, 1996).

Παρά ταύτα, οι δύο διαστάσεις που συνδιαμορφώνουν τον τύπο της ταυτότητας μεταβάλλονται σε ισχύ εντός του αναπτυξιακού συνεχούς (Klimstra, Hale, Raaijmakers, Branje, & Meeus, 2010). Ως εκ τούτου, σύγχρονες έρευνες στην ταυτότητα έχουν επικεντρωθεί στο πώς αυτές οι διαστάσεις διαμορφώνονται με το πέρασμα του χρόνου. Πολλές έρευνες επικεντρώνονται, συνεπώς, στις αναπτυξιακές αυξομειώσεις των διαστάσεων της ταυτότητας και στους παράγοντες που προκαλούν τις αυξομειώσεις αυτές. Αυτά τα εγχειρήματα δίνουν μεγαλύτερο βάρος στον αναπτυξιακό χαρακτήρα των διεργασιών ταυτότητας και λιγότερη βάση στην ανακατανομή των δυναμικών μεταξύ των διεργασιών αυτών εντός των ατόμων.

Οι διεργασίες που σχετίζονται με τη δέσμευση (commitment) σε επιλογές ταυτότητας συνήθως συνιστούν προσαρμοστικές διεργασίες. Συγκεκριμένα, η πραγματοποίηση δεσμεύσεων αναφέρεται στην λήψη αποφάσεων για την ταυτότητα και τη στοχοθεσία για το μέλλον. Η ταύτιση με τις δεσμεύσεις ανακλά το βαθμό στον οποίο οι αποφάσεις για την ταυτότητα ταιριάζουν στο άτομο και του προσφέρουν αίσθηση ασφάλειας (Luyckx et al., 2008). Συνεπώς, η πραγματοποίηση δεσμεύσεων και η αίσθηση ταύτισης με αυτές, αντικατοπτρίζουν αμφότερες το αίσθημα ασφάλειας που προκύπτει από την λήψη αποφάσεων για ζητήματα ταυτότητας. Ωστόσο, εκ των δύο, φαίνεται ότι μόνο η ταύτιση με τη δέσμευση λειτουργεί ως πιο αντιπροσωπευτικός δείκτης ψυχοκοινωνικής προσαρμογής (Luyckx, Goossens, & Soenens, 2006).

Αντιστοίχως, οι διεργασίες που σχετίζονται με τη διερεύνηση προσεγγίζονται, στην πλειονότητα των μοντέλων διαμόρφωσης ταυτότητας, ως

προσαρμοστικές (Luyckx et al., 2008). Ερευνητικά έχουν συνδεθεί με τους διευρυσμένους πνευματικούς ορίζοντες τη συναισθηματική διαθεσιμότητα και την περιέργεια, τόσο σε διαχρονικές, όσο και σε συγχρονικές μελέτες (Clancy & Dollinger, 1993· Luyckx, Soenens, & Goossens, 2006). Εντούτοις, η αγχώδης και καταθλιπτική συμπτωματολογία, έχει επίσης, βρεθεί ότι συνδέεται με την διερεύνηση (Kidwell, Dunham, Bacho, Pastorino, & Portes, 1995· Luyckx, Soenens, & Goossens, 2006). Τα δύο αυτά φαινομενικά ασύμβατα ευρήματα, θα μπορούσαν να αποδοθούν σε διαφορετικές υποδιαστάσεις της διερεύνησης, πιο λειτουργικές ή πιο δυσπροσαρμοστικές (Burwell & Shirk, 2007· Trapnell & Campbell, 1999· Teynor, Gonzalez, & Nolen-Hoeksema, 2003).

Στη διεθνή βιβλιογραφία, η πρώτη φορά που απαντάται ερευνητικά η εν λόγω διάκριση είναι από τους Luyckx και συν. (2008). Οι ερευνητές διέκριναν εννοιολογικά τρεις διαστάσεις της διερεύνησης: τη διερεύνηση σε βάθος, η οποία αποτελεί τον κριτικό αναστοχασμό των επιλογών ταυτότητας· τη διερεύνηση σε εύρος, η οποία αποτελεί την διερεύνηση εναλλακτικών επιλογών ταυτότητας· τη μηρυκαστική διερεύνηση, η οποία αποτελεί την επαναλαμβανόμενη διερεύνηση επιλογών ταυτότητας που οφείλεται σε απουσία προσωπικού προσανατολισμού ή σχεδίου ζωής, καθώς και σε αναβλητικότητα ή ανασφάλεια για το μέλλον. Στην εν λόγω μελέτη, βρέθηκαν θετικές συνάψεις μεταξύ των τριών διαστάσεων της διερεύνησης: σε βάθος, σε εύρος και της μηρυκαστικής. Η μηρυκαστική διερεύνηση βρέθηκε ότι συνδέεται με υψηλότερα επίπεδα αγχώδους και καταθλιπτικής συμπτωματολογίας και χαμηλότερα επίπεδα αυτοεκτίμησης, σε αντίθεση με τις προηγούμενες δύο διαστάσεις, με εξαίρεση μία μικρή θετική συσχέτιση μεταξύ άγχους και εις εύρος διερεύνησης. Στην ίδια μελέτη (2008), η σε βάθος και εύρος διερεύνηση φαίνεται να συνδέονται με λειτουργικότερους τρόπους αυτό-ανάκλασης και αναζητήσεων για τον εαυτό, σε αντίθεση με την μηρυκαστική διερεύνηση, η οποία συνδέεται με μη λειτουργικούς τρόπους διαμόρφωσης ταυτότητας και αυτο-αναζητήσεων.

Η «μηρυκαστική», επαναλαμβανόμενη ενασχόληση με αναζητήσεις σχετικά με την ταυτό-

τητα (self-rumination), προσομοιάζει σε επίπεδο γνωστικών διεργασιών με την ανησυχία (worry), στο επίπεδο που και από τις δύο είναι δυσχερής η απαλλαγή, ενώ αμφότερες παρεμβάλλονται, σε σημαντικό βαθμό, στην καθημερινή λειτουργικότητα (Watkins, Moulds, & Mackintosh, 2005). Η ίδια διεργασία διαμόρφωσης ταυτότητας, φαίνεται να σχετίζεται με υψηλότερα επίπεδα νευρωτισμού, κατάθλιψης και άγχους και με αντίστοιχα χαμηλότερα επίπεδα στην ικανότητα ενός ατόμου να διαμορφώνει την ατομική του ταυτότητα και να είναι διαθέσιμο και ανοιχτό σε νέες εμπειρίες (Joireman, Parrott, & Hammersla, 2002· Nolen-Hoeksema, 2000· Trapnell & Campbell, 1999), καθώς και με χαμηλότερη ικανότητα σχεδιασμού και στοχοθεσίας για το μέλλον, όπως και δέσμευσης σε αυτούς τους στόχους (Ward, Lyubomirsky, Sousa, & Nolen-Hoeksema, 2003). Βιώματα ανασφάλειας και ανεπάρκειας είναι συχνά σε άτομα που σημειώνουν υψηλά επίπεδα στη μηρυκαστική διάσταση διερεύνησης της ταυτότητας (ruminative exploration), ως αποτέλεσμα της δυσκολίας που αντιμετωπίζουν στην εύρεση απαντήσεων στα ερωτήματα που θέτουν για τον εαυτό τους (Watkins, 2004). Ανεπίλυτα ζητήματα σε επίπεδο ταυτότητας, συνδέονται τόσο με την μηρυκαστική διερεύνηση, όσο και με την προαναφερόμενη αίσθηση ανησυχίας (Seegerstrom, Tsao, Alden, & Craske, 2000). Ως εκ τούτου, η συναγόμενη ψυχική δυσφορία (distress), αποδίδεται στα προαναφερόμενα στοιχεία με επαναλαμβανόμενη και παρατεταμένη παρουσία στο πλαίσιο της πνευματικής και ψυχικής ενασχόλησης (Nolen-Hoeksema, 2000· Watkins, 2004).

Οι μεταβατικές περίοδοι συνιστούν ένα πεδίο πρόσφορο για ευκαιρίες και αναζητήσεις, αλλά και με αρκετούς παράγοντες κινδύνου, κυρίως σε ό,τι αφορά στην ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας (Schulenberg et al. 2003· Schulenberg et al. 2004a· Schulenberg et al. 2004β). Δεδομένης της επαναδιαπραγμάτευσης συγκρούσεων σε επίπεδο σχετίζεσθαι, την ανακατανομή των οικογενειακών δυναμικών, καθώς και την αναζήτηση σε επίπεδο ταυτότητας, ρομαντικών σχέσεων και επαγγελματικών προοπτικών, υπό την πίεση της επίτευξης αυτονομίας ψυχικής και οικονομικής, ύστερα από τη λήψη σοβαρών αποφάσεων για το μέλλον (Ar-

nett, 2000) ο κίνδυνος αυτός διαγράφεται πιο διαυγής κατά την αναδυόμενη ενηλικίωση.

Πιο συγκεκριμένα, το περιθώριο που υφίσταται για αναδυόμενους ενήλικες που εμπλέκονται σε προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές, για παράταση του σταδίου της διερεύνησης σε επίπεδο διαμόρφωσης ταυτότητας, λειτουργεί διττά, καθότι, αφενός, προσφέρει πολλαπλές εναλλακτικές οι οποίες δυναμικά ενδέχεται να αποδειχθούν περισσότερο ταιριαστές σε βάθος χρόνου για κάθε υποκείμενο, ωστόσο η παράταση αυτή μπορεί να δημιουργήσει μία αίσθηση διάχυσης, η οποία έχει συνδεθεί ερευνητικά και με την ανάπτυξη ποικίλων μορφών ψυχοπαθολογίας (Trapnell & Campbell, 1999· Nolen-Hoeksema, 2000· Joireman, Parrott, & Hammersla, 2002· Luyckx et al., 2008). Υπό αυτές τις συνθήκες, μιας συνεχιζόμενης αναστολής ταυτότητας, ευνοείται αίσθηση διάχυσης ταυτότητας εις βάρος της επίτευξης, καθώς παρατείνονται, για αναπτυξιακούς λόγους, οι διεργασίες διερεύνησης, και εκκρεμούν οι δεσμεύσεις (Berzonsky, 1985· Marcia, 2002· Côté & Schwartz, 2002).

Αντίστοιχη αντιπροσωπευτικότητα ως προς τη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ διεργασιών ταυτότητας και εκδήλωσης ψυχοπαθολογίας παρουσιάζουν οι φοιτητικοί πληθυσμοί. Η ανώτατη εκπαίδευση, σε επίπεδο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό, είναι κοινή εμπειρία για τα άτομα 18 και 25 ετών, με το 70% να έχει αποκτήσει έναν ακαδημαϊκό τίτλο μέχρι τα 25 έτη (National Center for Education Statistics, 2002· Riggs & Han, 2009).

Εξαιτίας των αναπτυξιακών στόχων ως προς την εκπαίδευση και την εργασία, την ταυτότητα και τις σχέσεις, η μελέτη φοιτητικών πληθυσμών μπορεί να φωτίσει πλευρές της ψυχοπαθολογίας που φαίνεται να εγκαθιδρύονται κατά τα χρόνια αυτά (Arnett, 2000· Riggs & Han, 2009). Μάλιστα, στις δυτικές κοινωνίες, οι πιέσεις και η ευμεταβλητότητα των απαιτούμενων ακαδημαϊκών και επαγγελματικών επιτεύξεων, σχέσεων και στόχων, μοιάζει να επιβεβαιώνουν την υπόθεση αυτή. Κατά την αρχή της ενήλικης ζωής, το υποκείμενο βρίσκεται αντιμέτωπο με μια πληθώρα αναπτυξιακών δοκιμασιών, καθώς διασταυρώνονται τόσο οι υποχρεώσεις της ενηλικίωσης, όσο και οι προκλήσεις της εφηβείας. Πράγματι, ο επιπολασμός της

κατάθλιψης με διάρκεια ενός μήνα βρίσκεται στο ζενίθ της στα άτομα μεταξύ 15 και 24 ετών (Blazer, Kessler, McGonagle, & Swartz, 1994).

Στο πλαίσιο των ποικίλων αλλαγών που σηματοδοτούνται κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, το βίωμα δυσφορίας και η εκδήλωση ή επίταση της ψυχοπαθολογίας ενδέχεται να προέρχονται από τη λειτουργία των φυσιολογικών μηχανισμών προσαρμογής. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Erikson (1968) το άτομο αντιμετωπίζει μια κοινωνική απαίτηση στην οποία *a priori* αδυνατεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά, εάν δεν αναθεωρήσει τον –μέχρι τότε επιτυχή– τρόπο λειτουργίας του. Η περίοδος αυτή, σηματοδοτεί μια προσπάθεια εξατομίκευσης και ψυχολογικού αποχωρισμού από την οικογένεια καταγωγής, η ποιότητα της σχέσης με την οποία λειτουργεί καθοριστικά για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων όσο και της ψυχικής υγείας.

Το πώς οι Έλληνες αναδυόμενοι ενήλικες επεξεργάζονται τα ζητήματα ταυτότητας (ίσως σχετίζεται και με το ιδιαίτερο πολιτισμικό προφίλ της Ελλάδας. Στην Ελλάδα, τα παιδιά αντιμετωπίζονται συχνά ως φορείς κοινωνικής ανόδου όλης της οικογένειας, και οι ενήλικες επιλογές (επί παραδείγματι, επιλογή επαγγέλματος) ενδέχεται να απαγορεύονται από τις οικογενειακές προσδοκίες. Αντίστοιχα, η οικονομική εξάρτηση από τους γονείς συχνά συνεχιζεται κατά τη διάρκεια των σπουδών, καθώς και κατά την ενηλικίωση (Katakaki, 1984). Συνεπώς, επιλογές ταυτότητας ενδέχεται να λαμβάνουν χώρα σε μεγαλύτερη ηλικία από τη διεθνώς αναμενόμενη, ενώ η εντονότερη διερεύνηση μπορεί να φαντάζει ως παραστράτημα από τις οικογενειακές προσδοκίες.

Συνεπώς, οι κατά κοινή παραδοχή προσαρμοστικές διεργασίες διερεύνησης (δηλαδή, σε βάθος και εύρος), αν και αναπτυξιακά αναμενόμενες, ενδέχεται να μην είναι επιθυμητές για τους αναδυόμενους ενήλικες στην Ελλάδα, και, σε αντίθεση με άλλες δυτικές κοινωνίες, να θεωρούνται ασύμβατες με τις δεσμεύσεις. Ως εκ τούτου, η συμβολή τους στην επίρρωση της ψυχικής υγείας κατά την αναδυόμενη ενηλικίωση μπορεί να είναι μηδενική, ενώ δεν αποκλείεται να αποτελούν και επιζήμιους παράγοντες.

Σκοπός της μελέτης & ερευνητικές υποθέσεις

Ποιες διεργασίες ταυτότητας προάγουν, και ποιες αναχαιτίζουν την ψυχική υγεία των Ελλήνων αναδυόμενων ενηλίκων; Προκείμενου να αποσαφηνιστούν οι διεργασίες της διαμόρφωσης ταυτότητας που συνδέονται με τη βίωση ψυχικής δυσφορίας. Στην παρούσα μελέτη διερευνώνται οι σχέσεις της διαμόρφωσης ταυτότητας και της εκδήλωσης συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας σε φοιτητικό πληθυσμό.

Διατυπώθηκαν οι ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις:

- I. Διερεύνηση της συνάφειας μεταξύ των διαστάσεων της δέσμευσης στην ταυτότητα και της εκδήλωσης συμπτωμάτων: Αναμένεται ότι αμφότερες οι διαστάσεις της δέσμευσης στην ταυτότητα, δηλαδή η πραγματοποίηση δέσμευσης και η ταύτιση με τη δέσμευση, θα σχετίζονται αρνητικά με αυτά.
- II. Διερεύνηση της συνάφειας μεταξύ των διαστάσεων της διερεύνησης και της εκδήλωσης συμπτωμάτων: Αναμένεται θετική συνάφεια μεταξύ των τιμών στις τρεις διαστάσεις της διερεύνησης και του δείκτη που αφορά στην ψυχοπαθολογία.
- III. Διερεύνηση της στατιστικής πρόβλεψης των επιπέδων εμφάνισης συμπτωμάτων από τις τιμές στις διαστάσεις της ταυτότητας. Αναμένεται ότι μόνο η μηρυκαστική διερεύνηση και η ταύτιση με τις δεσμεύσεις θα σχετίζονται με την εκδήλωση συμπτωμάτων.

2. Μέθοδος

Δείγμα

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν 237 σπουδαστές, εκ των οποίων οι 107 (45,1%) άνδρες και οι 130 (54,9%) γυναίκες. Από αυτούς, οι 166 (70%) ήταν προπτυχιακοί και οι 71 (30%) μεταπτυχιακοί φοιτητές.

Όσον αφορά στην οικονομική κατάσταση των συμμετεχόντων, 43 άτομα (18,1%) δήλωσαν ότι αυτή δεν επιτρέπει την κάλυψη των αναγκών

τους, 108 (45,6%) δήλωσαν ότι μπορεί να καλύψει τις ανάγκες τους, ενώ σε 86 (36,3%) άτομα επιτρέπει μια άνετη διαβίωση. Ως προς τις πηγές εσόδων, 118 (49,8%) άτομα δήλωσαν ότι τα οικονομικά τους καλύπτονται από κοινού, από έσοδα επαγγελματικής απασχόλησης και από την οικονομική συνδρομή των γονέων, 115 (48,5%) δήλωσαν ότι στηρίζονται οικονομικά εξ ολοκλήρου στους γονείς και τέσσερις (1,7%) δήλωσαν άλλες πηγές εισοδήματος, όπως υποτροφίες ή περιουσιακά στοιχεία.

Ως προς τον τόπο κατοικίας τους, 143 (60,3%) άτομα ζουν στην ίδια πόλη με την πατρική κατοικία, ενώ 94 (39,7%) ζουν σε διαφορετική. Συγκεκριμένα, 144 άτομα (60,8%) κατοικούν με τους γονείς ή άλλους συγγενείς, ενώ 93 (39,2%) κατοικούν μόνοι ή συγκατοικούν με φίλους ή ερωτικούς συντρόφους.

Μέσα συλλογής δεδομένων

Κλίμακα Ανάπτυξης Ταυτότητας Dimensions of Identity Development Scale / DIDS)

Η διερεύνηση της ταυτότητας έγινε μέσω της Κλίμακας Ανάπτυξης Ταυτότητας (**Dimensions of Identity Development Scale / DIDS**), η οποία κατασκευάστηκε από τους Luyckx, Schwartz, Berzonsky, Soenens, Vansteenkiste, Smits, & Goossens (2008). Χρησιμοποιήθηκε η μεταφρασμένη στα ελληνικά εκδοχή της DIDS (Τάνταρος, 2011). Σκοπός των δημιουργιών ήταν να καλυφθεί το κενό της υπάρχουσας βιβλιογραφίας σε σχέση με τη Μηρυκαστική Διερεύνηση. Οι διαστάσεις που εξετάζει είναι οι ακόλουθες: α) Δέσμευση, β) Ταύτιση με τη Δέσμευση, γ) Διερεύνηση σε Εύρος, δ) Διερεύνηση σε Βάθος, στ) Μηρυκαστική Διερεύνηση. Σύμφωνα με τους κατασκευαστές, οι δείκτες εσωτερικής συνέπειας Cronbach's alpha για τις πέντε διαστάσεις κυμαίνονται από 0,79 έως και 0,86 καθιστώντας το εργαλείο αξιόπιστο (Luyckx, et al., 2008).

Πρόκειται για εργαλείο αυτοαναφοράς, 25 ερωτημάτων που απαντώνται μέσω μίας πενταβάθμιας, τύπου Likert κλίμακας: από 1 (διαφωνώ απόλυτα) έως 5 (συμφωνώ απόλυτα) και περιγράφουν τον τομέα των σχεδίων για το μέλλον.

Κλίμακα ψυχοπαθολογίας (Symptom Checklist 90 – R)

Πρόκειται για κλίμακα αυτοαναφοράς, μεταφρασμένη και σταθμισμένη σε ελληνικό πληθυσμό, από τους Ντώνια, Καραστεργίου και Μάνο (1991). Η κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα μελέτη συνιστά την αναθεωρημένη έκδοση της SCL-90 (Derogatis, 1977). Αποτελείται από 90 διαπιστώσεις που αντανakλούν σωματικές, ψυχολογικές και συμπεριφορικές αιτιάσεις, από τις οποίες καθεμία βαθμολογείται μέσω μιας πενταβάθμιας κλίμακας υποκειμενικής ενόχλησης (από «καθόλου» (0) έως «πάρα πολύ» (4)). Περιλαμβάνονται εννέα μείζονες συμπτωματολογικές διαστάσεις και επτά διαπιστώσεις οι οποίες συνυπολογίζονται κατά την εξαγωγή των συνολικών δεικτών: I. ο γενικός δείκτης συμπτωμάτων (ΓΔΣ), ο οποίος προκύπτει από το συνδυασμό πληροφοριών για το πλήθος των συμπτωμάτων και την ένταση της ενόχλησης από αυτά και χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα. II. Το σύνολο θετικών συμπτωμάτων (ΣΘΣ). III. Ο δείκτης ενόχλησης θετικών συμπτωμάτων (ΔΕΘΣ) (Ντώνιας, Καραστεργίου & Μάνος, 1991· Σταλίκας, Τριλίβα & Ρούσση, 2012). Η ελληνική έκδοσή της SCL-90-R, συνιστά έγκυρη κλίμακα, καθώς παρουσιάζει συνολική διακριτική ισχύ, επιδεικνύοντας υψηλά ποσοστά ορθής ταξινόμησης των εξετασθέντων μεταξύ των ομάδων «υγιών μαρτύρων» (81%) και «ασθενών» (91%) (Ντώνιας, Καραστεργίου & Μάνος, 1991).

Ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων

Κατά την παρούσα έρευνα κατασκευάστηκε και χορηγήθηκε ένα ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων, σχετικό με τα ακόλουθα: φύλο, ηλικία, τόπο διαμονής, πλαίσιο διαμονής (με ποιους διαμένει ο ερωτώμενος), εκπαιδευτικό επίπεδο (προπτυχιακές/μεταπτυχιακές σπουδές), γνωστικό αντικείμενο (βάσει σχολής φοίτησης ή μεταπτυχιακής εξειδίκευσης), οικονομική κατάσταση (αυτοσυντηρούμενος/εργαζόμενος/άνεργος/συντήρηση από οικογένεια καταγωγής) και ποιοτική εκτίμησή της (σε επίπεδο οικονομικής άνεσης). Επιπροσθέτως, από το ερωτηματολόγιο προέκυπταν στοιχεία για την προσωπική κατάσταση των

γονέων (έγγαμοι/άγαμοι/διαζευγμένοι), το μορφωτικό και οικονομικό τους επίπεδο, καθώς και για την ύπαρξη αδερφών και τη σειρά γέννησης.

Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων

Το δείγμα προέρχεται από φοιτητές, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς, διαφόρων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων της Ελλάδας. Τα δεδομένα προέκυψαν από συμπλήρωση των εργαλείων μέσω του διαδικτύου, ύστερα από παροχή του σχετικού συνδέσμου, καθώς και ενός κωδικού πρόσβασης. Κατόπιν συνεργασίας με καθηγητές διαφόρων πανεπιστημιακών τμημάτων, στο τέλος των διαλέξεων διανέμονταν, έντυπα, οι εν λόγω πληροφορίες. Επιπροσθέτως, προς διασφάλιση της διαδικασίας, υπήρξε ειδική ρύθμιση στο on line σύστημα, προκειμένου να επιτρέπεται μία συμμετοχή ανά υπολογιστή, βάσει του IP Address. Προς αποφυγή απώλειας δεδομένων, υπήρξε η πρόβλεψη προκειμένου να μην είναι δυνατή η συνέχεια σε επόμενο φύλλο ερωτήσεων, εάν είχε παραληφθεί έστω και μία εξ αυτών. Σε κάθε περίπτωση διευκρινιζόταν εγγράφως στους συμμετέχοντες ότι η συμμετοχή τους στην έρευνα είναι εθελοντική και ανώνυμη και ότι τα στοιχεία που παρέχουν αξιοποιούνται μόνο για το σκοπό της μελέτης. Η δειγματοληψία ήταν συμπτωματική και η διαδικασία σύμφωνη με τις αρχές της ερευνητικής δεοντολογίας. Ο χρόνος συμπλήρωσης κυμαινόταν μεταξύ 15 και 30 λεπτών.

3. Αποτελέσματα

Οι κλίμακες επέδειξαν εν γένει καλά ψυχομετρικά χαρακτηριστικά (βλ. Πίν. 1).

Σχετικά με τον τύπο διαμονής (με πατρική οικογένεια ή συγγενείς / μόνος ή σε συγκατοίκηση), ο έλεγχος με το κριτήριο *U* εντόπισε σημαντική διαφορά στα επίπεδα της πραγματοποίησης δεσμεύσεων ($U(235)=5684, p<0,05$). Συγκεκριμένα, φάνηκε ότι άτομα που διαμένουν με τους γονείς ή άλλα συγγενικά πρόσωπα ($N=144, M=16,8, SD=3,57, Md=17$), εμφανίζουν σημαντικά χαμηλότερες τιμές από άτομα που κατοικούν μόνα ή

Πίνακας 1
Αριθμός ερωτημάτων και δείκτες Cronbach alpha των κλιμάκων (N=237)

Κλίμακα	N ερωτημάτων	α
DIDS Δέσμευση	5	.87
DIDS Ταύ./Δεσμ.	5	.83
DIDS Διερ./Εύρος	5	.73
DIDS Διερ./Δυσπρ.	5	.86
DIDS Διερ./Βάθος	5	.63
SCL 90 – R ΓΔΣ	90	.97

Πίνακας 2
Πίνακας συναφειών μεταξύ των υπό εξέταση μεταβλητών (N=237)

	Διερ./ Βάθος	Ταύτιση/ Δέσμευση	Διερ/ Δυσπρ.	Διερ./ Εύρος	Δέσμευση	ΓΔΣ
Διερ./Βάθος	1					
Ταύτιση/Δέσμευση	-.16*	1				
Διερ./Δυσπρ.	.40**	-.57**	1			
Διερ./Εύρος	.42**	-.11	.47**	1		
Δέσμευση	-.15*	.66**	-.60**	-.11	1	
ΓΔΣ	.22**	-.25**	.34**	.20**	-.20**	1

Σημείωση. *. $p < 0.01$. *. $p < 0.05$

συγκατοικούν με φίλο(ους) ή με ερωτικό σύντροφο ($N=93$, $M=17,8$, $SD=3,37$, $Md=18$).

Ο έλεγχος με το κριτήριο H των *Kruskal-Wallis* για πολλά ανεξάρτητα δείγματα, ανέδειξε ασθενώς σημαντικές διαφορές στα επίπεδα δέσμευσης ως προς την οικονομική κατάσταση των συμμετεχόντων, για $\chi^2(2)=7,768$, $p<0,05$. Συγκεκριμένα, φάνηκε ότι άτομα των οποίων η οικονομική κατάσταση δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών ($N=43$, $M=15,86$, $SD=3,89$, $Md=16$) εμφανίζουν σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα δέσμευσης, εν συγκρίσει με άτομα των οποίων η οικονομική κατάσταση περιγράφεται ως επαρκής ($N=108$,

$M=17,37$, $SD=3,20$, $Md=18$) ή υψηλή ($N=86$, $M=17,65$, $SD=3,59$, $Md=18$).

Παράλληλα, άτομα που απασχολούνται επαγγελματικά και ταυτόχρονα στηρίζονται οικονομικά από τους γονείς παρουσιάζουν ασθενώς σημαντικά, χαμηλότερα επίπεδα μηρυκαστικής διερεύνησης ($N=118$, $M=15,21$, $SD=4,34$, $Md=14,5$), σε σύγκριση με άτομα που στηρίζονται εξολοκλήρου στην οικονομική συμβολή των γονέων ($N=115$, $M=16,64$, $SD=4,41$, $Md=17$), σύμφωνα με τον έλεγχο με το κριτήριο U ($U(231)=5536$, $p<0,05$).

Όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 2, οι δύο διαστάσεις της δέσμευσης συνδέονται σημαντι-

κά και με θετικό τρόπο, παρουσιάζοντας υψηλή συνάφεια μεταξύ τους ($r=0,66, p<0,01$). Οι διαστάσεις της διερεύνησης συνδέονται μεταξύ τους με συνάφειες εξίσου σημαντικές ($p<0,01$): η διερεύνηση σε εύρος, συνδέεται με την μηρυκαστική διερεύνηση θετικά ($r=0,47$) και με τη διερεύνηση σε βάθος περίπου στον ίδιο βαθμό ($r=0,42$). Σε αντίστοιχα περίπου επίπεδα κυμαίνεται και η συνάφεια μεταξύ μηρυκαστικής διερεύνησης και διερεύνησης σε βάθος ($r=0,40$) (βλ. Πίν. 2).

Μεταξύ των διαστάσεων της δέσμευσης και εκείνων της διερεύνησης, προκύπτουν αρνητικές συνάφειες. Συγκεκριμένα, η πραγματοποίηση δεσμεύσεων συνδέεται σημαντικά με τη μηρυκαστική διερεύνηση, παρουσιάζοντας υψηλή αρνητική συνάφεια ($r=-0,60, p<0,01$), ενώ χαμηλή αρνητική συνάφεια έχει με τη διερεύνηση σε βάθος ($r=-0,1475, p<0,05$). Με τη διερεύνηση σε εύρος συνδέεται επίσης αρνητικώς, αλλά μη σημαντικά ($r=-0,11, p>0,05$) (βλ. Πίν.2).

Παρόμοια εικόνα προκύπτει και στην περίπτωση της συνάφειας μεταξύ της ταύτισης με τη δέσμευση και τις διαστάσεις της διερεύνησης. Στην περίπτωση της συνάφειας με τη μηρυκαστική διερεύνηση, αυτή προκύπτει σημαντική, υψηλή και αρνητική ($r= -0,57, p <0,01$). Η συνάφεια με τη διερεύνηση σε βάθος προκύπτει εξίσου σημαντική, χαμηλή και αρνητική ($r= -0,16, p <0,01$). Τέλος, ακόμα μικρότερη, αλλά μη σημαντική, είναι η συνάφεια της ταύτισης με τη δέσμευση και της διερεύνησης σε εύρος ($r=-0,11, p >0,05$) (βλ. Πίν.2). Από την επισκόπηση των συναφειών, δεν εντοπίζεται πολυσυγγραμμικότητα.

Όσον αφορά στη σχέση των διαστάσεων της ταυτότητας με τα επίπεδα συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας (βλ.Πίν.2), εντοπίστηκαν σημαντικές, θετικές συνάφειες με τις διαστάσεις της διερεύνησης: με τη διερεύνηση σε εύρος, προέκυψε χαμηλή, θετικής κατεύθυνσης συνάφεια ($r=0,20, p<0,01$)· με τη διερεύνηση σε βάθος, προέκυψε χαμηλή, θετική συνάφεια ($r=0,22, p<0,01$)· με τη μηρυκαστική διερεύνηση προέκυψε μέτρια θετική συνάφεια ($r=0,34, p<0,01$) Αντιθέτως, οι συνάφειες με τις διαστάσεις της δέσμευσης προέκυψαν αρνητικές: με τη διάσταση της ταύτισης με τη δέσμευση, προέκυψε χαμηλή, αρνητική συνάφεια

($r=- 0,25, p<0,001$), ενώ λίγο χαμηλότερη ήταν η συνάφειά της με τη διάσταση της πραγματοποίησης δεσμεύσεων ($r=- 0,20, p<0,001$).

Εξαιτίας της εννοιολογικής και στατιστικής σύνδεσης μεταξύ των διαστάσεων της διερεύνησης, επιδιώχθηκε ο υπολογισμός της μερικής συνάφειάς τους με την εκδήλωση ψυχοπαθολογίας, ούτως ώστε να αναδειχθεί η πραγματική τους σχέση με αυτή (βλ. Πίν. 3). Όπως φαίνεται, εκ των τριών διαστάσεων, μόνο η μηρυκαστική διερεύνηση συνδέεται σημαντικά με την ένταση των συμπτωμάτων. Αντιστοίχως (βλ.Πίν.3), η ίδια διαδικασία έλαβε χώρα για τις διαστάσεις της δέσμευσης, αναδεικνύοντας ως σημαντική μόνο τη μερική συνάφεια μεταξύ της έντασης των συμπτωμάτων και της ταύτισης με τη δέσμευση.

Επιχειρήθηκε η στατιστική πρόβλεψη των επιπέδων της συμπτωματολογίας, αρχικώς από τα επίπεδα στις διαστάσεις της δέσμευσης (Πίν. 4), ακολούθως από τα επίπεδα στις διαστάσεις της διερεύνησης (Πίν. 5) και έπειτα από το σύνολο των διαστάσεων της ταυτότητας (Πίν. 6), προκειμένου να φανούν οι σημαντικότερες σχέσεις μεταξύ της εκδήλωσης συμπτωμάτων και των διαστάσεων της ταυτότητας.

Κατ' αντιστοιχία με τον πίνακα μερικών συναφειών και την προϋπάρχουσα θεωρία, από τις διαστάσεις της δέσμευσης, μόνο η ταύτιση με τις δεσμεύσεις μπορούσε να προβλέψει σημαντικά τα επίπεδα της ψυχικής δυσφορίας. Ο πολλαπλός δείκτης συνάφειας R προέκυψε $R=0,26$, ενώ ο συντελεστής προσδιορισμού και ο προσαρμοσμένος συντελεστής προσδιορισμού προέκυψαν $R^2=0,07$ και $AdjR^2=0,06$ αντίστοιχα (βλ. Πίν. 4). Οι τιμές αυτές εκφράζουν ένα χαμηλό μέγεθος επίδρασης των τιμών των διαστάσεων της δέσμευσης, καθώς το 6% της διασποράς των τιμών που εκφράζουν συμπτωματολογία ψυχοπαθολογίας, μπορεί να αποδοθεί στη στατιστική επίδρασή τους. Όπως διαπιστώνεται, καθώς αυξάνονται τα επίπεδα ταύτισης με τη δέσμευση, μειώνονται σημαντικά τα επίπεδα ψυχικής δυσφορίας.

Αντιστοίχως, από τις διαστάσεις της διερεύνησης, μόνο η μηρυκαστική φάνηκε ότι προβλέπει σημαντικά τα επίπεδα ψυχικής δυσφορίας. Ο πολλαπλός δείκτης συνάφειας R προέκυψε

Πίνακας 3
Δείκτες μερικής συνάφειας μεταξύ των διαστάσεων της ταυτότητας και της εκδήλωσης ψυχοπαθολογίας (N=237)

	Δέσμευση	Ταύτιση με δέσμευση	Διερεύνηση σε εύρος	Δυσπροσαρμ. διερεύνηση	Διερεύνηση σε βάθος
ΓΔΣ	-.04	-0.17*	.02	.25***	.09

Σημείωση. *** $p < 0,001$, * $p < 0,05$

Πίνακας 4
Πολλαπλή γραμμική ανάλυση παλινδρόμησης για τη στατιστική πρόβλεψη των επιπέδων ψυχικής δυσφορίας από τα επίπεδα των διαστάσεων της δέσμευσης (N=237)

Μεταβλητές πρόβλεψης	B	SE B	Beta
Ταύτ./Δεσμ.	-.22	.08	-.22*
Δέσμευση	-.06	.08	-.06

Σημείωση. * $p < 0,05$. Εξαρτημένη μεταβλητή: SCL 90 – R ΓΔΣ(μέθοδος enter). $R^2 = 0.07$, $AdjR^2 = 0.06$, $F(2,234) = 8,155$, $p < 0,001$.

Πίνακας 5
Πολλαπλή γραμμική ανάλυση παλινδρόμησης για τη στατιστική πρόβλεψη των επιπέδων ψυχικής δυσφορίας από τα επίπεδα των διαστάσεων της διερεύνησης (N=237)

Μεταβλητές πρόβλεψης	B	SE B	Beta
Διερ./Δυσπρ.	.29	.07	.29***
Διερ./Εύρος	.03	.08	.03
Διερ./Βάθος	.10	.07	.09

Σημείωση. *** $p < 0,001$. Εξαρτημένη μεταβλητή: SCL 90 – R ΓΔΣ(μέθοδος enter). $R^2 = 0.12$, $AdjR^2 = 0.11$, $F(3,233) = 10,961$, $p < 0,001$.

Πίνακας 6
Πολλαπλή γραμμική ανάλυση παλινδρόμησης για τη στατιστική πρόβλεψη των επιπέδων ψυχικής δυσφορίας από τα επίπεδα των διαστάσεων της ταυτότητας (N=237)

Μεταβλητές πρόβλεψης	B	SE B	Beta
Διέρ./Δυσπρ.	.24	.10	.23*
Διερ./Εύρος	.04	.08	.04
Διερ./Βάθος	.10	.07	.10
Ταύτ./Δεσμ.	-.13	.09	-.13
Δέσμευση	.05	.09	.05

Σημείωση. *** $p < 0,05$. Εξαρτημένη μεταβλητή: SCL 90 – R ΓΔΣ(μέθοδος enter). $R^2 = 0.13$, $AdjR^2 = 0.11$, $F(5,231) = 7,045$, $p < 0,001$.

$R=0,35$, ενώ ο συντελεστής προσδιορισμού και ο προσαρμοσμένος συντελεστής προσδιορισμού προέκυψαν $R^2=0,12$ και $AdjR^2=0,11$ αντίστοιχα (βλ. Πίν. 5). Οι τιμές αυτές εκφράζουν ένα χαμηλό μέγεθος επίδρασης των τιμών των διαστάσεων της διερεύνησης, καθώς το 11% της διασποράς των τιμών που εκφράζουν ψυχική δυσφορία, μπορεί να αποδοθεί στη στατιστική επίδρασή τους. Διαπιστώνεται ότι, καθώς αυξάνονται τα επίπεδα μηρυκαστικής διερεύνησης, αυξάνεται σημαντικά και η ένταση των συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας.

Από την πρόβλεψη των επιπέδων ψυχικής δυσφορίας από το σύνολο των διαστάσεων της ταυτότητας, φάνηκε ότι μόνο η μηρυκαστική διερεύνηση συνιστά σημαντική μεταβλητή πρόβλεψης (βλ. Πίν. 6). Ο πολλαπλός δείκτης συνάφειας R προέκυψε $R=0,36$, ενώ ο συντελεστής προσδιορισμού και ο προσαρμοσμένος συντελεστής προσδιορισμού προέκυψαν $R^2=0,13$ και $AdjR^2=0,11$ αντίστοιχα (βλ. Πίν. 6). Οι τιμές αυτές εκφράζουν ένα χαμηλό μέγεθος επίδρασης των επιπέδων στις διαστάσεις της ταυτότητας, καθώς το 11% της διασποράς των τιμών που εκφράζουν ψυχική δυσφορία, μπορεί να αποδοθεί στη στατιστική επίδρασή τους. Όπως διαπιστώνεται, καθώς αυξάνονται τα επίπεδα μηρυκαστικής διερεύνησης, αυξάνεται σημαντικά και η ένταση των συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας.

4. Συζήτηση

Τα εργαλεία που επελέγησαν, φέρουν, εν γένει, καλά ψυχομετρικά χαρακτηριστικά και χρησιμοποιούνται ευρέως στη διεθνή βιβλιογραφία. Όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα, το πιο πρόσφατο μοντέλο διαμόρφωσης ταυτότητας (Luyckx et al., 2008), φαίνεται να παρουσιάζει τόσο ομοιότητες, όσο και διαφορές στον τρόπο με τον βρέθηκε ότι λειτουργεί σε Έλληνες και Βέλγους φοιτητές. Η εστίαση μάλιστα στο ηλικιακό φάσμα μεταξύ 18 και 25 ετών, καλύπτει ακριβώς την αναδυόμενη ενηλικίωση, ως αναπτυξιακή μετάβαση, η οποία πρόσφατα έχει αρχίσει να ερευνάται ως ξεχωριστό στάδιο ανάπτυξης (Arnett, 2000, 2004).

Η εικόνα που αναδεικνύεται, σε σχέση με το

πώς οι διεργασίες αναζητήσεων για ζητήματα ταυτότητας και λήψης αποφάσεων για το μέλλον, μπορεί να συνδέονται με την εκδήλωση ψυχοπαθολογίας, είναι αντίστοιχη με εκείνη προηγούμενων μελετών, με τη μηρυκαστική διερεύνηση (βλ. Πίν. 3) να συνιστά τον ουσιαστικό παράγοντα ψυχολογικής επιβάρυνσης του δείγματος (Luyckx et al., 2008). Από τις δύο διαστάσεις της δέσμευσης, αυτή της ταύτισης με τη δέσμευση, φαίνεται, όπως αναμενόταν (Luyckx, Goossens, & Soenens, et al., 2006· Luyckx, et al., 2008), να λειτουργεί περισσότερο ως δείκτης ψυχοκοινωνικής προσαρμογής.

Αντίστοιχη είναι και η εικόνα που σκιαγραφείται από την επισκόπηση των συντελεστών παλινδρόμησης στην περίπτωση της πρόβλεψης των συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας από τις διαστάσεις της διερεύνησης. Διαπιστώνεται ότι μόνο η μηρυκαστική διερεύνηση συμβάλλει σημαντικά στην πρόβλεψη των επιπέδων εκδήλωσης συμπτωμάτων, επιβεβαιώνοντας ότι, σε Ελληνικό δείγμα, ισχύει η διαφοροποίηση μεταξύ των διαστάσεων της διερεύνησης, σε λειτουργικές και μη.

Εξετάζοντας τις διαστάσεις της ταυτότητας, προκύπτει, ως επί το πλείστον, εικόνα παρόμοια με εκείνη αντίστοιχων ερευνών (Luyckx et al., 2008· Luyckx et al., 2011). Πιο συγκεκριμένα, τα παρόντα δεδομένα αναδεικνύουν στατιστικά σημαντική, θετική συνάφεια μεταξύ των δύο διαστάσεων της δέσμευσης (commitment making/identification with commitment) (Luyckx et al., 2008· Luyckx et al., 2011), αλλά και μεταξύ των τριών διαστάσεων της διερεύνησης (exploration in breadth/ exploration in depth, ruminative exploration) (Luyckx et al., 2008· Luyckx et al., 2011). Επίσης, αναμενόμενη (Luyckx et al., 2008) ήταν η, στατιστικά σημαντική, αρνητική συνάφεια μεταξύ των δύο διαστάσεων της δέσμευσης και της μηρυκαστικής διερεύνησης. Φαίνεται ότι στις περιπτώσεις όπου συνυφάνεται ένα προφίλ διαρκούς ενασχόλησης με τη διερεύνηση, αυτό δυσχεραίνει την πραγματοποίηση δεσμεύσεων, αναμοχλεύοντας διαρκώς τις προϋπάρχουσες επιλογές και δημιουργώντας μία αίσθηση συναισθηματικής αποσταθεροποίησης.

Ωστόσο, αναδεικνύεται μία στατιστικά σημαντική, αρνητική συνάφεια μεταξύ της σε βάθος

διερεύνησης και των δύο διαστάσεων της δέσμευσης, καθώς και αρνητική, αλλά μη σημαντική συνάφεια των δύο τελευταίων με τη διερεύνηση σε εύρος. Σε ό,τι αφορά στο πρώτο εύρημα, θα μπορούσε να σημειωθεί η συγκριτικά χαμηλότερη εσωτερική συνέπεια της υποκλίμακας που αντιστοιχεί στη διερεύνηση σε βάθος, καθώς και η ενδεχομένως ασαφής διάκριση, μεταξύ λειτουργικού και μη αναστοχασμού ως προς τη λήψη αποφάσεων στο συγκεκριμένο δείγμα, δεδομένου ότι οι διεργασίες επεξεργασίας της ταυτότητας δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί κατά την υπό διερεύνηση ηλικιακή ομάδα. Το δεύτερο εύρημα έχει επίσης σημειωθεί στην ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία (Luyckx et al., 2008), και ενδέχεται να αντικατοπτρίζει μια αποσύνδεση μεταξύ της διάθεσης για πειραματισμό και διεύρυνση των οριζόντων και των διεργασιών δέσμευσης, πιθανώς οφειλόμενη σε παράγοντες που δεν μελετήθηκαν σε βάθος στην παρούσα έρευνα και μπορεί να συνδέονται με τις πραγματικές, υλοποιήσιμες δυνατότητες που δίνονται στους αναδυόμενους ενήλικες σε μια κοινωνία η οποία μετέρχεται μιας οικονομικής κρίσης. Στην περίπτωση αυτή, η διερεύνηση επιλογών μπορεί να παραμένει στο επίπεδο της προσωπικής ανάπτυξης, ωστόσο η απόφαση για τις επιλογές αυτές, όπως η επιλογή επαγγέλματος ή κατεύθυνσης σπουδών να παραμένει περιορισμένη από τις δυνατότητες που προσφέρονται στην αγορά εργασίας. Παρομοίως, η ταύτιση με τις επιλογές αυτές, ενδέχεται να έχει ως πλαίσιο αναφοράς τις υπάρχουσες πρακτικές επιλογές (π.χ., επιλογή του πιο ταιριαστού σχεδίου ζωής μεταξύ ενός μικρού πεδίου εναλλακτικών που δεν ταιριάζουν στο υποκείμενο), και να είναι αποκομμένη από την διερεύνηση εναλλακτικών, η οποία ίσως φαντάζει ως ονειροπόληση που θα μπορούσε να τεθεί εν ενεργεία όταν ξεπεραστεί η οικονομική κρίση.

Ενδέχεται, επίσης, το συνολικό προφίλ σχέσεων μεταξύ των διαστάσεων της ταυτότητας να αντικατοπτρίζει μια κοινωνία που ενδεχομένως θεωρεί την αναθεώρηση των επιλογών ως αποκλίνουσα επιλογή και τη διεύρυνση των οριζόντων ως μη ζωτικό κομμάτι της διαμόρφωσης ταυτότητας (βλ. Kataki, 1984). Περαιτέρω έρευνα θα μπο-

ρούσε να φωτίσει την ιδιαιτερότητα αυτή και πώς μπορεί αυτή να σχετίζεται με κοινωνικές αξίες και διεργασίες ψυχολογικής και πρακτικής αυτονομίας στην Ελλάδα.

Τα ευρήματα της έρευνας συντείνουν στην ανάδειξη της αναπτυξιακής κρίσης με την οποία βρίσκονται αντιμέτωποι οι αναδυόμενοι ενήλικες του δείγματος. Φάνηκε, επί παραδείγματι, ότι άτομα με χαμηλή οικονομική κατάσταση παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα δεσμεύσεων στα ζητήματα ταυτότητας. Παράλληλα, άτομα που δεν απασχολούνται επαγγελματικά σε πλαίσιο ημι-απασχόλησης ή πλήρους απασχόλησης και επομένως εξαρτώνται οικονομικά από τους γονείς, παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα μηρυκαστικής διερεύνησης. Οι εν λόγω συνθήκες, ίσως ελαττώνουν την αντιληπτή σταθερότητα των προοπτικών για το μέλλον, αφενός σε επίπεδο αφοσίωσης στις επιλογές και αφετέρου σε επίπεδο αυτο-εικόνας και ικανότητας επίτευξης των στόχων.

Επιπροσθέτως, εντοπίστηκε ότι ο τύπος διαμονής διαφοροποιούσε τα άτομα που συνεχίζουν να μένουν με συγγενείς, από εκείνα που μένουν μόνα, με φίλους ή ερωτικούς συντρόφους. Φαίνεται ότι τα άτομα που μένουν με τους γονείς ή άλλους συγγενείς, παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα δέσμευσης, δεδομένο το οποίο ενδέχεται να αντανakλά μειωμένη υποκειμενική αίσθηση ενηλικίωσης και ανάληψης πρωτοβουλίας σχετικά με τα σημαντικά ζητήματα της προσωπικής ζωής.

Συνεπώς, φαίνεται ότι οι κάποιες πτυχές της ταυτότητας σχετίζονται άμεσα με κομβικές πτυχές του πλαισίου ζωής, ανακλώντας τη σημασία της πρωτοβουλίας και της ανάληψης ενήλικων ευθυνών, καθώς και της αστάθειας και συναισθηματικής επιβάρυνσης που εμφανίζεται όταν οι δυνατότητες για πραγματοποίηση των προσωπικών στόχων είναι περιορισμένες.

Πέραν της αποσταθεροποίησης που συνεπάγεται κάθε αναπτυξιακή μετάβαση (Riggs & Han, 2009), οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες φαίνεται να μην παρέχουν επαρκείς πηγές στήριξης (Berzonsky, 2003), ενώ παράλληλα θέτουν πολύ υψηλά κριτήρια και απαιτήσεις σε επίπεδο διαμόρφωσης ταυτότητας (Côté, 2002). *Η εν λόγω δυναμική μπορεί να δημιουργήσει μία αίσθηση διάχυσης και*

ισχυρή δυσκολία στη λήψη αποφάσεων, σχετικών με επιλογές ζωής, διάχυση η οποία αντανακλάται και ως διάχυση ταυτότητας (Côté & Schwartz, 2002). Πρόκειται, δηλαδή, για μία μηρυκαστική έκφανση της δυνατότητας διερεύνησης, η οποία υπονομεύει τη διαμόρφωση δεσμεύσεων και το πέρασμα σε μία κραταιή αίσθηση ταυτότητας κατά την ενηλικίωση, η οποία έχει άμεση σχέση με την ψυχική ισορροπία (Luycckx et al., 2008).

Μάλιστα, στην παρούσα έρευνα φαίνεται ότι η προστατευτική για την ψυχική υγεία ποιότητα της ταύτισης με τη δέσμευση, αν και επιβεβαιώνεται, είναι περιορισμένη ως προς την ικανότητά της να αποτελέσει πυρηνική λειτουργία για την μείωση της έντασης της ψυχικής δυσφορίας. Αντίθετα, η ανασφάλεια σχετικά με την ικανότητα επίτευξης ενός σταθερού πλάνου ζωής και συμβατών με την προσωπικότητα και τις επιθυμίες αναζητήσεων σε επίπεδο ταυτότητας, δείχνει να αποτελεί εκείνη την διάσταση της ταυτότητας που συνδέεται περισσότερο από όλες με την ψυχοσυναισθηματική επιβάρυνση των αναδυόμενων ενηλίκων. Συνεπώς, άτομα που έχουν ασαφή εικόνα του εαυτού επιβαρύνονται στην ψυχική τους υγεία, παρά τις λειτουργικές επιλογές ταυτότητας που μπορεί να έχουν πραγματοποιήσει. Η δυσκολία αυτή ενδέχεται να επιβαρύνει περαιτέρω μια αναπτυξιακή περίοδο που ήδη χαρακτηρίζεται από ευαλωτότητα στην ψυχική υγεία, ενδεχομένως επιτρέποντας σε ψυχολογικά προβλήματα να εδραιωθούν ή και να επιταθούν.

Στους περιορισμούς της παρούσας μελέτης θα μπορούσε να ενταχθεί, σε μεθοδολογικό επίπεδο, η συμπτωματική δειγματοληψία. Δεδομένου ότι το δείγμα βασίστηκε σε φοιτητικό πληθυσμό, ηλικίας 18 έως 25 ετών, ο οποίος φέρει ιδιαίτερα αναπτυξιακά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, η γενικευτική αξία των αποτελεσμάτων σε γενικό πληθυσμό με διαφορετικά γνωρίσματα, ή σε κλινικούς πληθυσμούς, είναι περιορισμένη. Επιπροσθέτως, η αξιολόγηση των υπό μελέτη μεταβλητών βασίστηκε σε κλίμακες αυτοαναφοράς, η μία εκ των οποίων δεν έχει σταθμιστεί σε ελληνικό πληθυσμό.

Σε μελλοντικές μελέτες μία πιο εναργής απεικόνιση, θα μπορούσε να συμπεριλαμβάνει τη σύγκριση με κλινικά δείγματα. Η κλίμακα ανάπτυξης

ταυτότητας (DIDS) κρίνεται σκόπιμο να σταθμιστεί και να προσαρμοστεί στα εγχώρια δεδομένα, προκειμένου να αντικατοπτρίζει επαρκέστερα τα χαρακτηριστικά του αντίστοιχου πληθυσμού. Η παράλληλη συνεκτίμηση μέσω συνεντεύξεων, θα μπορούσε να αποδώσει και μία ποιοτική εικόνα των δεδομένων.

Βιβλιογραφία

- Arnett, J.J. (2000). Emerging Adulthood: a theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 98-106.
- Arnett, J. J. (2004). Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties. NY: Oxford University Press.
- Berzonsky, M. D. (1985). Diffusion within Marcia's identity-status paradigm: Does it foreshadow academic problems?. *Journal of Youth and Adolescence*, 14, 527-538.
- Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3, 131-142.
- Burwell, R. A., & Shirk, S. R. (2007). Subtypes of rumination in adolescence: Associations between brooding, reflection, depressive symptoms, and coping. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 36, 56-65.
- Clancy, S. M., & Dollinger, S. J. (1993). Identity, self, and personality: I. Identity status and the five-factor model of personality. *Journal of Research on Adolescence*, 3, 227-245.
- Côté, J.E., & Schwartz, S.J. (2002). Comparing psychological and sociological approaches to identity: Identity status, identity capital, and the individualization process. *Journal of Adolescence*, 25, 571-586.
- Côté, J. E. (2002). The role of identity capital in the transition to adulthood: The individualization thesis examined. *Journal of Youth Studies*, 5, 117-134.
- Derogatis, L. R. (1977). *The SCL-90 Manual I. Scoring, Administration, and Procedures for the SCL-90*. Baltimore, MD: John Hopkins University School of Medicine, Clinical Psychometrics Unit.
- Erikson, E. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton Greene, A. L., Wheatley, S. M., & Aldava, J. F., IV. (1992). Stages on life's way: Adolescents' implicit theories of the life course. *Journal of Adolescent Research*, 7, 364-381.

- Joireman, J. A., Parrott, L., & Hammersla, J. (2002). Empathy and the self-absorption paradox: Support for the distinction between self-rumination and self-reflection. *Self and Identity, 1*, 53-65.
- Josselson, R. (1996). *Revising herself: The story of women's identity from college to midlife*. Oxford: Oxford University Press.
- Kasser, T., & Ryan, R. M. (1996). Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. *Personality and Social Psychology Bulletin, 22*, 280-287.
- Kataki, H. (1984). *The three identities of the Greek family*. Athens, Greece: Kedros.
- Kidwell, J. S., Dunham, R. M., Bacho, R. A., Pastorino, E., & Portes, P. R. (1995). Adolescent identity exploration: A test of Erikson's theory of transitional crisis. *Adolescence, 30*, 785-793.
- Klimstra, T. A., Hale, W. W., Raaijmakers, Q. A. W., Branje, S. J. T., & Meeus, W. H. J. (2010). Identity formation in adolescence: Change or stability? *Journal of Youth and Adolescence, 39*, 150-162.
- Luyckx, K., Goossens, L., & Soenens, B. (2006). A developmental contextual perspective on identity construction in emerging adulthood: Change dynamics in commitment formation and commitment evaluation. *Developmental Psychology, 42*, 366-380.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of research in personality, 42*, 58-82.
- Luyckx, K., Schwartz, S.J., Goossens, L., Beyers, W., & Missotten, L. (2011). Processes of Personal Identity Formation and Evaluation. In S.J. Schwartz, K. Luyckx, V. L. (Eds.), *Handbook of Identity Theory and Research* (pp. 77-98). New York: Springer.
- Luyckx, K., Soenens, B., & Goossens, L. (2006). The personality-identity interplay in emerging adult women: Convergent findings from complementary analyses. *European Journal of Personality, 20*, 195-215.
- Marcia, J. E. (1988). Common processes underlying ego identity, cognitive/moral development, and individuation. In D. K. Lapsley & F. C. Power (Eds.), *Self, ego, and identity: Integrative approaches* (pp. 211-266). New York, NY: Springer-Verlag.
- Marcia, J. E. (2002). Identity and psychosocial development in adulthood. *Identity: An International Journal of Theory and Research, 2*, 7-28.
- National Center for Education Statistics. (2002). The condition of education 2002. Washington D.C: U.S. Department of Education.
- Nolen-Hoeksema, S. (2000). The role of rumination in depressive disorders and mixed anxiety/depressive symptoms. *Journal of Abnormal Psychology, 109*, 504-511.
- Ντώνιας, Σ., Καραστεργίου, Α., & Μάνος, Ν. (1991). Στάθμιση της κλίμακας ψυχοπαθολογίας Symptom Checklist-90-R σε ελληνικό πληθυσμό. *Ψυχιατρική, 2*, 42-48.
- Riggs S.A., & Han. G. (2009). Predictors of Anxiety and Depression in Emerging Adulthood. *Journal of Adult Development, 16*: 39-52.
- Scheer, S. D., Unger, D. G., & Brown, M. (1994). *Adolescents becoming adults: Attributes for adulthood*. Poster presented at the biennial meeting of the Society for Research on Adolescence, San Diego, CA.
- Schulenberg, J. E., Bryant, A. L., & O'Malley, P. M. (2004a). Taking hold of some kind of life: How developmental tasks relate to trajectories of well-being during the transition to adulthood. *Development and Psychopathology, 16*, 1119-1140.
- Schulenberg, J. E., Maggs, J. L., & O'Malley, P. M. (2003). How and why the understanding of developmental continuity and discontinuity is important: The sample case of long-term consequences of adolescent substance use. In J. T. Mortimer & M. J. Shanahan (Eds.), *Handbook of the life course* (pp. 413-436). Chicago: University of Chicago Press.
- Schulenberg, J. E., Sameroff, A. J., & Cicchetti, D. (2004β). The transition to adulthood as a critical juncture in the course of psychopathology and mental health. *Development and Psychopathology, 16*, 799-806.
- Schulenberg, J., Wadsworth, K. N., O'Malley, P. M., Bachman, J. G., & Johnston, L. D. (1996). Adolescent risk factors for binge drinking during the transition to young adulthood: Variable- and pattern-centered approaches to change. *Developmental Psychology, 32*, 659-674.
- Schwartz, S. J., Côté, J. E., & Arnett, J. J. (2005). Identity and agency in emerging adulthood: Two developmental routes in the individualization process. *Youth and Society, 37*, 201-229.
- Schwartz, S.J. (2001). The Evolution of Eriksonian and Neo-Eriksonian Identity Theory and Research: A Review and Integration. *Identity: An International Journal of Theory and Research, 1* (1), 7-58.
- Segerstrom, S. C., Tsao, J. C. I., Alden, L. E., & Craske, M. G. (2000). Worry and rumination: Repetitive

- thought as a concomitant and predictor of negative mood. *Cognitive Therapy and Research*, 24, 671-688.
- Σταλίκας, Α., Τριλίβα, Σ., & Ρούσση, Π. (2012). *Τα Ψυχομετρικά Εργαλεία στην Ελλάδα*. Αθήνα: Πεδίο.
- Teynor, W., Gonzalez, R., & Nolen-Hoeksema, S. (2003). Rumination reconsidered: A psychometric analysis. *Cognitive Therapy and Research*, 27, 247-259.
- Trapnell, P. D., & Campbell, J. D. (1999). Private self-consciousness and the Five-Factor model of personality: Distinguishing rumination from reflection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 284-304.
- Tantaras, S. (2011). *Identity style and its relations to parenting*. Paper presented in EARA Toulouse Days, Université Toulouse II, April 11-12.
- Vansteenkiste, M. (2005). Intrinsic versus extrinsic goal promotion and autonomy support versus control: Facilitating performance, persistence, socially adaptive functioning, and well-being. Unpublished doctoral dissertation, Catholic University Leuven, Belgium.
- Vignoles, V.L., Schwartz, S.J., & Luyckx, K. (2011). Introduction: Toward an Integrative view of Identity. In S.J.Schwartz, K. Luyckx, V. L. (Eds.), *Handbook of Identity Theory and Research* (pp.1-27). New York: Springer.
- Ward, A., Lyubomirsky, S., Sousa, L., & Nolen-Hoeksema, S. (2003). Can't quite commit: Rumination and uncertainty. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 96-107.
- Watkins, E. (2004). Appraisals and strategies associated with rumination and worry. *Personality and Individual Differences*, 37, 679-694.
- Watkins, E., Moulds, M., & Mackintosh, B. (2005). Comparisons between rumination and worry in a non-clinical population. *Behavior Research and Therapy*, 43, 1577-1585.

An investigation of the relations of identity formation to psychopathology symptoms in a sample of emerging adults

SPYRIDON TANTAROS¹

FOTEINI SPANTIDAKI-KYRIAZI²

EΦSTATHIOS GRAPSAS²

ABSTRACT

The current research aims to investigate the relationship between identity formation processes and the manifestation of symptoms of general distress in emerging adults. For the purpose of the study, 237 university students from five Universities in Greece, aged from 18 to 25, completed the following questionnaires: Dimensions of Identity Development Scale (DIDS), Symptom Checklist 90 – Revised (SCL – 90 – R) and a demographics questionnaire.

The results showed that ruminative exploration and identification with commitment can significantly predict the intensity of distress symptoms. As hypothesized, significant, positive correlations emerged between the identity commitment dimensions, as well as among the identity exploration dimensions. As expected, the identity commitment dimensions were negatively correlated with ruminative exploration. However, their correlation with in-depth exploration was found negative, whereas with in-breadth exploration was found insignificant. Significant differences were observed in the levels of commitment making and ruminative exploration in regard to participants' type of accommodation, financial status and financial independence. Most scales showed overall good reliability, with the exception of in-depth exploration, the reliability of which was found questionable.

Keywords: Identity Formation Processes, General Distress, Emerging Adulthood

1. Department of Psychology, School of Philosophy, National and Kapodistrian University of Athens.

2. Department of Developmental Psychology, School of Social and Behavioral Sciences, Tilburg University

* Correspondence: Spyridon Tantaros, Department of Psychology, School of Philosophy, National and Kapodistrian University of Athens, University Campus, Ilisia 15784 Athens, e-mail: sgtan@psych.uoa.gr